

ENIGMA

Aquesta nit he somiat Miriam. Duia un llarg vestit blanc que de lluny semblava una camisa de dormir; avançava al llarg de la platja, les ones eren paorosament altes i es trencaven en silenci, devia ser la platja de Biarritz, encara que era absolutament deserta; jo estava assegut en una gandula, la primera d'una interminable fila de gandules desertes, però potser era una altra platja, perquè a Biarritz no recordo gandules com aquelles, tan sols era la idea d'una platja, i li he fet un senyal amb el braç convidant-la a seure, però ella ha continuat caminant com si no s'hagués adonat de mi, mirant fixament endavant, i quan ha passat prop de mi m'ha envestit una ràfega d'aire gèlid, com una aureola que portés al darrera: i aleshores, amb l'estupor sense sorpresa dels somnis, he comprès que era morta.

A vegades una solució sembla plausible només d'aquesta manera: somiant. Potser perquè la raó està espaordida, no reïx a omplir els buits de les coses, a establir la plenitud, que és una forma de simplicitat, prefereix una complicació plena de forats, i aleshores la voluntat confia la solució al somni. Però en acabat, demà, o un altre dia, somiaré que Miriam és viva, ella passarà vora el mar i condescendirà a la meva crida i s'asseurà prop de mi en una gandula de la platja de Biarritz, o una altra idea de platja, s'arranjarà els cabells com feia ella, amb un gest lent i llangorós, ple de sensualitat, i mirant el mar m'assenyalarà una vela, o un núvol, i riurà, i riurem junts de tenir tanta sort, de ser allí plegats, d'haver-nos trobat a la nostra cita.

La vida és una cita, sé que dic una banalitat, Monsieur, només que no sabem mai ni el quan, ni el qui, ni el com ni l'on. I aleshores hom pensa: si hagués dit això en comptes d'allò, o allò en comptes d'això, si m'hagués llevat tard i no d'hora, o d'hora i no pas tard, avui seria imperceptiblement diferent o potser tot el món seria imperceptiblement diferent. O seria el mateix, i jo no podria saber-ho. Però per exemple no seria aquí per contar una història, per proposar un enigma que no té solució, o té una solució que és inevitablement aquella que fou i que jo ignoro, i així l'explico a algun amic, de tant en tant, rarament, tot bevent una copa, i dic: et proposo un enigma, vejam com el resols. Però al capdavant per què li interessin els enigmes, a vostè, té la passió de l'enigmística o potser és només la curiositat estèril del qui observa la vida d'altri?

Una cita és un viatge, també aquesta és una banalitat, em refereixo a la vida, naturalment, qui sap quantes vegades s'ha dit, i a més en el gran viatge és fan d'altres viatges, són els nostres petits recorreguts insignificants sobre la crosta d'aquest planeta que al seu torn viatja, però vers on? Tot és un enigma, li semblaré maníac. Però en aquell temps jo estava aturat, era un

moment d'apatia, el meu ritme s'estancava en un bassal de mandra, amb aquella tranquil·litat de quan no s'és massa jove però tampoc no s'és massa adult, i s'espera simplement la vida.

I en canvi arribà Míriam. Sóc la comtessa du Terrail, he d'anar a Biarritz. I jo sóc el marquès de Carabàs, però per norma no surto de les meves propietats. Comença exactament així, amb aquestes sortides. firem a «Chez Albert », pels volts de la Porte Saint-Denis, que no era precisament un lloc per a comtesses. A la tarda, quan tancava el taller, anava a prendre alguna copa en aquella taverna, ara ja no existeix, al seu lloc hi ha una d'aquelles botigues on venen carn humana en pel·lícula, son els temps. Albert hauria volgut ser sepultat al Pere Lachaise, perquè hi és Proust, però crec que li va tocar el cementiri d'Ivry, a la perifèria, també aquests son els temps. Eren altres temps, no vull fer el nostàlgic, però veritablement eren altres temps, provi a mirar-se els automòbils d'avui, tenen el motor tot comprimit, encabit en un mocador, ni tan sols hi ha espai per a desmuntar el carburador. Albert no era pròpiament el meu soci, però era com si ho fos, també molts automòbils els aconseguia ell, havia estat pilot de rallis quan els camins no tenien asfalt i s'usaven ulleres contra la pols, era un homenet menut a qui el taulell del bar havia tornat melangiós i només reia quan havia begut una copa de més, aleshores engolia la cervesa d'Alsàcia i et llançava la gerra sobre el taulell com en les pel·lícules de cow-boys tot dient: la vitesse! La vitesse havia estat la seva ruïna, però no gaire, només era una mica coix i amb l'esquerra no agafava bé les coses. Era ell el qui havia aconseguit d'haver l'automòbil d'Agostinelli. De Proust, vull dir. Qui sap com s'ho va fer. Agostinelli era el xòfer de Proust, un bon noi, havien fet plegats la ruta de les catedrals gòtiques per tota la Normandia, no sé si entre ells hi havia res, és una qüestió secundària, com sap Proust era un home amb els seus gustos. Fos com fos, per reprendre el discurs, jo havia escrit una certa cosa alguns anys abans, quan freqüentava les classes de primer any de lletres, i pensava que allò hauria pogut arribar a ser la meva tesi doctoral, però després vaig plantar-ho tot allí, la Sorbona i els seus professors, tots em semblaven ineptes, la meva tesi s'havia de titular Les impressions de Proust en automobile, però no m'interessava Proust, evidentment, m'interessava el seu automòbil, i així un bon dia em vaig decidir i la vaig publicar en dos capítols en una revista innoble, una mala imitació de «Harper's Bazaar», no li'n diré el nom perquè no la trobi, i qui sap com va anar a parar a mans d'Albert , però en ell era normal, tot acabava per caure-li a les mans. I a més, ja sap com és la vida, és com un teixit, tots els fils s'entrecreuen, és això el que algun dia voldria entendre, veure tot el disseny, i així un vespre em vaig deixar caure per «Chez Albert » amb la meva revista sota el braç, i vaig demanar una copa. Vagarejava per Saint-Denis perquè m'havien dit que per aquells verals hi havia una carrosseria, la tenia un vellet que posava a punt automòbils antics, jo ho sabia tot de mecànica, havia crescut en un garatge de

Meudon, precisament, on vivia Céline, però jo mai no l'he conegut, diuen que va ser dolent, bon metge, però, almenys ho semblava, especialment amb la gent pobra. Albert va veure la revista que duia a la ma, aquí dins hi ha un article sobre l'automòbil de Proust, va dir, 1'ha escrit un beneit que firma el Marquès de Carabàs. El Marquès de Carabàs sóc jo, vaig dir, però ara estic una mica decaigut, busco la carrosseria Pégase, m'han dit que volen un ajudant. Albert em va mirar per veure si feia broma, va veure que no feia broma, en efecte estava un xic descoratjat, no t'ho prenguis així, noi, la carrosseria és en aquell pati, també hi ha l'automòbil d'Agostinelli, 1'hi vaig dur el diumenge passat, el vaig comprar en un cementiri de cotxes de Suresnes, ni tan sols sabien què era, ara és tracta de fer que torni a funcionar.

Passarem aquell estiu fent que tornés a funcionar. Aquest no es ven, deia Albert, serà l'automòbil amb que vull fer 1'ultima cursa, amb ell vull anar al Pere Lachaise, i darrera meu una petita banda que toqui En passant par la Lorraine, Albert era lorenès, és clar. No se si vostè te present l'automòbil de Proust, deu conèixer la fotografia, sembla un monument, té dos fars reflectors, de fet també li servia per a il·luminar el timpà de les catedrals, ell i Agostinelli a vegades arribaven de nit, travessaven la vila deserta, s'aturaven a la placa, lleugerament en pendent perquè el raig dels fars anés cap amunt, enquadraven el timpà, Agostinelli, deia Proust, i obria Ruskin, que era la seva bíblia, son coses autèntiques, tot és escrit, va sortir a «Le Figaro» de 1907, es deia Impressions de route en automobile. Naturalment mai no he estat segur que el nostre fos el mateix automòbil de Proust, al carrosser on Albert havia comprat no hi havia els papers de circulació, era impossible remuntar fins al propietari inicial, però era idèntic, i dins el tauler hi havia un parell de guants que segons Albert eren inequívocs, a més li agradava de creure-ho així, quin mai hi havia. Només que per al seu funeral no li va servir, però aquesta és una altra història.

Quan el propietari del taller va morir vaig fer-me càrrec de 1'empresa. No era encara meva almenys sobre els papers, si bé ja ho era el capital, perquè Monsieur Gelin, el propietari, m'havia deixat via lliure, i jo havia fet negocis d'or, en bona part gràcies a Albert, el qual em procurava els cotxes. Jo pensava en els compradors, havia creat un despatxet per a les relacions públiques, perquè els clients no podien ser rebuts al taller, era un despatx microscòpic però molt elegant, a 1'Avenue Foch, zona fina, saleta d'espera i despatx amb revestiment de fusta, dues butaques de cuir, escriptori d'antiquari fals, placa de llautó sobre la porta: Pegase. Voitures de luxe. Rebia dos cops per setmana, dissabte a la tarda i diumenge al matí, segons 1'horari indicat a la publicitat, i sovint m'avorria de mort, perquè queia si fa no fa un client al mes; però bastava vendre set o vuit automòbils l'any per a guanyar tot el que

volíem, Albert aconseguia de trobar velles andròmines que ens costaven quatre rals, i a més estava en contacte amb un carrosser de Marsella que ens subministrava peces de museu per xifres ridícules. N'hi havia prou de treballar-hi, i el treball no era poc, però a mi aquella feina m'agradava i ara tenia un ajudant de taller, el fill d'una cosina d'Albert, un noi espavilat amb manetes d'or, es deia Jacob, lorenès també ell. Durant tres o quatre anys vam repassar de tot: Delage, Aston, un Hispano Suiza, un Isotta Fraschini, un majestuós Cord blanc i fins i tot un Fiat Mefistofele de 1922, l'automòbil de curses més bonic del món, allò no era un cotxe, era un torpede, era una còpia del prototipus de 1908, i el vint-i-quatre baté el rècord mundial de velocitat. Els clients sovint eren americans que arribaven a París i volien cotxes d'època, gent de calés amb la dèria d'Europa i un francès espantós, se sentien tan Fitzgeralds plens de geni i futilitat, Montmartre, xampany i Sous le ciel de Paris. També aquells n'eren els temps. La gent havia sofert tants esglais amb les bombes i les carnisseries que volia fer gresca, sentir-se viva, divertim-nos i estiguem alegres, la vida és un do que cal saber gaudir, no fem com les nècies verges. També hi havia un egipci que s'havia convertit en el nostre millor client, era un grassonet jovial, cada tres mesos pretenia un cotxe nou, un per cada canvi de temporada, deia rient com un infant, i a més regularment els espatllava, bevia com una esponja, Crec que després va fer una mala fi, va ser arrestat per la policia francesa, el perquè mai no The sabut, va dir que era per motius polítics, però ves a saber-ho. Albert hauria volgut que em cases, pren muller, Carabàs, em deia, has passat la trentena, necessites una dona com cal, que fa un home sol a casa després d'haver reparat una capota?, aviat s'envelleix, saps, el temps passa que no te n'adones. Era una mica filòsof, Albert, tots els bons mecànics ho son, potser vostè no em creurà, Monsieur, però en estudiar els automòbils s'entenen tantes coses, la vida és un engranatge, una rodeta aquí, una bomba alia, i després una corretja de transmissió que ho conjumina tot i transforma l'energia en moviment, igual que en la vida, un dia m'agradaria comprendre com funciona la corretja de transmissió que lliga totes les peces de la meua vida, el concepte és el mateix, necessitaria obrir el capó i restar allí per estudiar el motor que bronzina, conjuminar-ho tot, tots els instants, les persones, les coses, dir: aquest és el lloc del motor, eren els meus dies d'aleshores, aquest és Albert, va ser el motoret d'engegada, aquest era jo, els pistons de la cambra de combustió, i aquesta és la bugia que fa encendre l'espurna de l'arrencada; i ara a bord, s'empren el camí. L'espurna va ser Míriam, naturalment, vostè ja ho ha entès, però quina serà la corretja de transmissió? No pas aquella immediata, aquella va ser un Bugatti Royale, així ho vaig dir a Albert; sinó la .de debò, l'oculta, que uneix totes les peces, que fa moure un cotxe precisament d'aquella

manera com es mou, amb el seu ritme, les seves pulsacions, la seva embranzida, la seva velocitat i la seva aturada.

No és pot resistir un Bugatti Royale, vaig dir a Albert , me'n vaig. Ell em mira, polia el seient, em sembla que pels seus ulls passava una ombra de malenconia, et portarà problemes, va dir, ho saps millor que jo, però t'entenc, és la teva cursa, sempre has estat aturat a la línia de sortida i la pista és allí per invitar-te, ets massa Jove, no hi ha res que ens sostregui al reclam del rise. Però abans he de fer un pas enrera, perquè la nostra conversa no va acabar allí, vull dir entre Miriam i jo, quan jo havia dit que era el Marquès de Carabàs i que no sortiria de les meves terres. Li ho prego, no bromej, va dir ella. No bromejo gens, vaig dir jo. I aleshores ella va repetir: li ho prego, no bromej. I agafant el got amb un gest distret, com si allo que anava a dir fos la cosa més natural del mon, digue: em volen matar. Ho va dir amb la veu d'aquelles dones que en la vida han begut massa, han conegut massa, han estimat massa, i per això són més enlla de la mentida; i jo la vaig mirar com un estupid, sense saber que respondre, i després vaig objectar innoblement: però jo que hi guanyo? Llavors ella va buidar el seu got amb pressa i va fer el somriure malenconios del qui perd una iHusio, molt poc, va dir, és cert, gairebé res, va deixar unes monedes sobre el taulell, es va aixecar i es va arranjar els cabells amb aquell seu gest cansat, excusi'm, va dir, i se'n va anar. Jo no la vaig cridar, a tocar del got havia deixat una caps de llumins i damunt hi havia escrit: Miriam, i després un numero de telefon. I jo em vaig dir: és millor deixar-ho correr. Però el dissabte següent vaig conèixer el comte. Era al meu despatx de 1'Avenue Foch, comengava 1'estiu i des de la finestra veia el verd jove dels arbres, llegia el llibre d'un italia presumit que havia anat a Pequín amb automòbil a principis del nou-cents, ara no recordo pas com es deia, i en un moment donat va arribar el comte. Naturalment no tenia idea de qui podia ser, era un home corpulent, amb una barbèta rogenca, ja no gaire jove, blazer blau i pantalons clars, ulleres de sol antiquades, basto i diari, tipus banquer o advocat de molts cales. S'acomoda mentre es presentava i encavalca les camés tot malairos, perquè era massa corpulent. Crec que la meua muller s'ha posat en contacte amb vostè per fer-li una proposta de treball, digue lentament, m'agradaria defmir els termes de la qüestió. Tenia una veu avorrida, gairebé desmenjada, com si la cosa no li pertoques i volgues resoldre aquell maldecap com més aviat millor amb un xec. Tenim un cotxe antic, va continuar, és un Bugatti Royale del Vint-i-set, i la meua muller s'ha entestat a dur-lo a Biarritz pel rally que fan a Sant Sebastia. Tal com preveia va treure el talonari de xecs, hi va escriure una xifra que per mi valia més que un Bugatti i va signar. El seu rostre és va avorrir més que mai, i jo vaig sentir que m'encenia, però vaig intentar de controlar-me. Franc.a és plena de conductors, estava a punt de dir-li, un simple anunci al

diari i tindra una filera de servidors a la porta, i ara si no li sap greu esiic molt ocupat. Però en canvi ell va dir: desitjo que refusi d'acompanyar-la. I em va allargar el xec. Va restar amb el xec als dits, perquè jo el mirava amb 1'expressió d'enze de quan t'agafen per sorpresa, i alhora pressentia que hi havia alguna cosa de fosc en tola aquella historia, tot era massa vague, i massa contradictori. No se per que, fou l'instint: no conec la seva muller i mai no he tingut propostes de feina, vaig mentir, no se de que em parla. També ell és va quedar sorpres, n'estic segur, però no és va descompondre. Va estripar el xec i el va llenc.ar a la paperera, si és així perdoni'm la molestia, digue, el meu secretari deu haver-se equivocal, bon dia. Tan bon punt va sortir vaig telefonar a aquell numero. Em respongue 1'Hotel de Paris, la senyora comtessa i el senyor comte son fora, desitja deixar algun encarrec? és un encarrec personal, digui a la comtessa que ha telefonat el Marquès de Carabàs, amb això n'hi ha prou.

Era realment un Bugatti Royale, un coupe de ville, no se si a vostè li diu alguna cosa, Monsieur, comprenc que pugui no dir-li res. Vaig anar a buscar-lo amb Albert a un petit garatge del Quai d'Anjou, una porta de fusta en una eixida molsosa com en una casa anglesa i, a sota, el Sena. Albert no donava credit als seus ulls, no és possible, repetia, no és possible, i acariciava els parafangs afuats i llargs, no se si vostè acaba d'entendre-ho, però en el Bugatti hi ha la idea del cos femení, una dona repenjada d'esquena amb les camés endavant. Era un exemplar superb, amb la carrosseria en condicions excel·lents, també la tapisseria, de vellut adomassat, estava en un discret estat, tan sols algun forat d'arna, i un estrip. El problema eren les rodes i el tub d'escapament, almenys a primer cop d'ull. El motor no semblava haver sofert de la llarga inactivitat, només esperava que algu el despertés de la letargia. Vam aconseguir despertar-lo i vam dur el cotxe al taller. Mancava 1'elefant de sobre el capó, va ser ser Tunica sorpresa desagradable, perquè no és pot anar a un rally amb un Bugatti Royale sense elefant. Potser vostè no ho sap, o mai no n'ha fet cas, però el Bugatti tenia sobre el capo, just al cim de la volta de la calandra, 1'estatueta d'argent d'un elefant. Era una escultura del germa d'Ettore, Rembrandt Bugatti, i no era només una marca de la casa, com la Victoria Alada de la Rolls o el cigne de la Packard, allo era un veritable simbol, misterios de desxifrar com tots els simbols, era un elefant dret sobre les potes del darrera i la trompa erecta amb un bram d'agressivitat o d'acoblament. és una associacio d'idees massa facil? Pot ser. Però pensi: un Bugatti Royale falcant-te 1'esquena, en lleugera pujada, els alerons al^ats endavant, a punt per a la velocitat, per a 1'embriaguesa, amb aquella calandra fabulosa, una reticula darrera la qual bateguen 1'energia i la vida: i al damunt un elefant amb la trompa erecta.

Jo volia mantenir-me al marge, Albert va telefonar a l'Hotel de Paris, per si la comtessa sabia que s'havia fet de l'elefant, havia simplement desaparegut, bah, s'havia perdut, va dir Albert, el cotxe estava aturat feia massa temps, han dit que cal fer-ne una copia. Així doncs vam haver de cercar una solució durant aquelles tres setmanes, mentre enllustravem el motor i la carrosseria. Un cilindre necessitava un petit retoc, però no era un gran problema. El tapisser era un jovenet amb un negoci a la Rue Le Peletier, una fura, feia adobar els teixits antics per certes germanetes d'un convent que ell se sabia, no hi ha res de millor que les monges per als treballs de paciència, cregui'm, van apedagar el domas sense deixar-hi ni una ombra, tota la feina era del revés, un garbuix de ills com una central telefònica. El pitjor va ser l'elefant. Si hi hagues hagut una mena d'escultor disposat a fer una copia d'argila que figures de metall, els sotracs del camí l'haurien esquarterada, no és podia fer. Després Albert es recorda d'un mestre ebenista que vivia al Marais, també llorenes, aquesta història és plena de llorenesos, me n'adono, un vellet que esculpia la fusta amb estil naturalista. Les fotografies de l'elefant les hi vam procurar fàcilment, les vam dur al vellet amb les mides i li vam dir que en fes una copia idèntica en tots els detalls. Després hi hagué el problema del cromatge, però el resultat va ser acceptable. Certament si un és posava a mirar l'escultura bona i aturat és veia que era un tronc, però amb el cotxe en marxa semblava autèntica.

El matí de la sortida va ser un esdeveniment. Albert havia assumit completament el paper de pare i em preguntava si em faltava això o si m'havia recordat d'allo. El dia abans m'havia comprat una maleta de cuir, aquell cotxe i aquell viatge mereixien una maleta de cuir, i després una jaqueta de hi crema, una altra d'isard i un fulard de seda italiana. Quan vaig arribar a l'Hotel de Paris un porter amb lliurea em va obrir la portella i em va fer una reverència, jo vaig dir d'avisar la comtessa, em sentia realment el Marquès de Carabas. Un bastaix va portar una petita maleta i un necesser, ella va baixar acompanyada del marit, em feu una salutació distreta i pujà al darrere. Va ser la primera sorpresa de la jornada, perquè jo temia l'encontre amb el comte, vull dir que no m'era grat; però ell em va saludar com si mai no ens haguessim trobat, fingint a la perfecció. Era un dilluns de finals de juny. Ens veurem d'aquí a una setmana a Biarritz, estimada, digue amb un to afable, si vols pots enviar el teu xòfer a l'estació, el meu tren arriba a les vint trenta-cinc, si no ens veurem al Palais. Jo vaig posar la primera i ella va fer un breu adeu amb la mà fora de la finestra.

La segona sorpresa va ser quan em va dir: agafi la nacional número 6, i el to de la seva veu. Era un to eixut, decidit, com dictat per una forta voluntat o per una fòbia, i jo vaig objectar: aquella no és la carretera que duu a Biarritz. Vull agafar una altra carretera, va contestar secament, li

agrairia que no fes objeccions. I després hi hagué una tercera sorpresa, perquè quan la vaig conèixer a «Chez Albert » era tan indefensa i tan interpretable que semblava poder llegir-se-li la vida a la cara: i ara estava amagada darrera una mascara de reserva i de llunyania, com pertoca a una veritable comtessa. A més era bonica, certament, encara que això no era una sorpresa: però aquell dia em va semblar d'una bellesa absoluta, perquè vaig comprendre que no hi ha al món cap bellesa superior a la bellesa d'una dona, vostè m'enten, Monsieur, i això em va provocar una mena de frenesi. I mentrestant el Bugatti corria pels dolços camins de França, camins drets i amb pujades i baixades com els tenim nosaltres, tan acollidors, flanquejats de plataners. La carretera darrera meu fugia, davant meu s'obria, i jo pensava en la vida, en la meua mandra, en allò que havia dit Albert , i vaig sentir vergonya de no haver conegut mai l'amor. No l'amor físic, naturalment, aquest havia estat com en totes les vides: sinó el veritable amor, aquell que crema a dins i és propaga enfora i gira com un motor mentre les rodes fan camí. Va ser així exactament, una mena de remordiment, com una consciència de mediocritat o de covardia; les meues rodes havien girat fins aleshores, lentes, mandroses, per un camí ja llarg, i jo ni tan sols no recordava un paisatge. I ara viatjava per una altra ruta que no duia enlloc, en companyia d'una dona bella i distant que fugia de no se que o que evitava no se que: era una cursa inútil, ho sentia, una carretera buida com les precedents, al bell mig de França. Així pensava jo, en aquell moment. Limoges no era lluny, erem al camp i els pagesos treballaven als fruiters. Limoges, vaig pensar aleshores, que tenia a veure Limoges amb la meua vida? Vaig arrambar el cotxe i em vaig aturar. Em vaig girar cap a ella i li vaig dir: escolti. Però abans que continués ella em va posar un dit sobre els llavis, molt dolcement, i va murmurar: no faci l'estúpid, Carabàs.

No va afegir res més, va baixar i és va asseure al davant, al meu costat. Continuem, va dir, se que fem un recorregut absurd, però potser tot és absurd, i jo tinc les meues bones raons.

Es una sensació curiosa d'arribar a una ciutat desconeguda i saber que allí estimaràs amb un amor que mai no has experimental. Va ser així. Ens vam aturar en un petit hotel prop del riu, no recordo quin riu passa per Limoges, una cambra amb tapissèria vella i mobles ordinaris, en aquell temps molts hotels eren així, per la resta només cal veure les peHicules amb Jean Gabin, Miriam em va demanar que digues que era la meua dona, no volia donar la seva filiació, però en aquell hotel no feien cas de les parelles. Des de la finestra és veien l'aigua i els salzes; la nit era bella, ens vam adormir a l'alba. Jo li vaig preguntar: de qui fuges, Miriam, digues-m'ho, per favor, que hi ha en la teua vida? Però ella em va posar un dit sobre els llavis.

Un recorregut absurd, ja ho he dit, primer vam baixar a Rodes, i després cap a les vinyes albigeses, perquè Miriam volia veure un paisatge. Jo vaig creure que seria un panorama, però era un quadre, i el vam trobar. I després vam passar de llarg Tolosa i vam anar a Pau, perquè la seva mare hi havia passat la infantesa, i a mi em va agradar d'imaginar la seva mare nena, col·legiala en un col·legi que vam buscar inútilment; era el primer cop que pensava en la infantesa de la mare d'una dona que estigués amb mi, era un sentiment nou i eslrany. I després vam contemplar les cases de Pau, i aquella esplèndida plaga, i les mansardes, amb petites finestres blanques penjant de les teulades de pissarra, i jo vaig imaginar un hivern en aquella ciutat, darrera una d'aquelles finestres, hauria volgut dir: escolta, Miriam, deixem-ho correr tot, vinguem a viure aquí, aquest hivern, en una ciutat on ningú no ens coneix, darrera una d'aquelles finestres.

Quan vam entrar a Biarritz era dissabte, el rally seria Pendema, pensava que aniríem a PHotel des Palais i prendríem dues habitacions, però ella va triar Palbérg, PHotel d'Angleterre, i és va fer registrar amb el meu nom, tampoc als hotels de luxe no demanaven la documentació a les senyores. S'amagava, era evident: i em tornava al cap d'una manera obsessiva aquella estranya frase del nostre primer encontre, era un tema que sempre havia refusat de reprendre, i llavors vaig posar-li les mans damunt les espatlles i la vaig mirar als ulls, haviem baixat a la platja de Biarritz, era el crepuscle, hi havia gavines a terra, senyal de mal temps, diuen, alguns nens jugaven amb la sorra; vull saber, vaig dir, i em va contestar: dema ho sabras tot, després de la cursa, dema al vespre, citem-nos aquí a la platja, fem un tomb amb cotxe, si et plau, no insisteixis.

La cursa exigia vestits d'època, cada automobilista havia de vestir-se segons l'època del seu cotxe, jo m'havia comprat uns pantalons com un zuau i una gorra de tela clara amb visera, això és una fantotxada, vaig dir a Miriam, no és una cursa, és una desfilada de modes, però ella va dir que no, que ja n'hauria d'haver vist. No va ser una veritable competició, però quasi. El recorregut era tota la carretera de la costa, que és plena de corbès amb espadats sobre l'Atlàntic: Bidart, Saint-Jean-de-Luz, Donibane, fins a Sant Sebastià. Sortíem de tres en tres, per sorteig, sense que és tingues en compte el tipus d'automòbil, anava per cronòmetre i el resultat s'obtenia atenent al cilíndratge. Amb nosaltres van sortir un Hispano-Suiza del Vint-i-vuit, el Boulogne, i un Lambda del Vint-i-dos d'un vermell flamant, una cosa superbíssima, no per res el Lambda va ser el cotxe de Mussolini; però l'altre no era pas menys, de gran elegància, amb el cupe verd botella i el llarg capo cromat. Vam sortir entre els primers, a les deu del matí. Era un bell dia atlàntic, amb un vent fresc i un sol travessat per núvols velocos.

L'Hispano-Suiza va arrencar com un coet, deixem-lo anar, vaig dir a Miriam, no vull fer la meua cursa damunt els altres, 1'atraparem quan jo voldre. El Lambda s'havia posat darrera, bastant tranquil. El guiava un jove negre acompanyat d'una noia jove, italians rics, probablement, que somreien i de tant en tant ens saludaven. És van estar al darrera durant tots els revolts fins a Saint-Jean-de-Luz, després ens van avançar a Hendaia, a la frontera, i van començar a alentir a les rectes fins a Donibane. Em va estranyar que justament alentissin a les rectes, PHispano-Suiza Phaviem avançar abans d'Irun, ara comptava amb trepitjar Paccelador i m'esperava que el Lambda fes altre tant. Però en comptes d'això es va deixar sobrepassar amb facilitat, van estar un centenar de metres al costat nostre, la noia reia i feia petites salutacions, son de la gresca, vaig dir a Miriam. Ens els vam retrobar al damunt en un avançament al final de la recta. Allí hi ha un revolt dolent en ziga-zaga que havíem assajat la larda anterior i que m'havia quedat impres a la memoria. Miriam va cridar quan va veure que ens venien al damunt tot arrambant-nos a l'espadat. Jo vaig frenar i després vaig accelerar de sobte: va ser per instint, perquè vaig aconseguir de deixar-lo enrera, va ser un cop sec i ràpid però n'hi va haver prou. El Lambda va patinar cap a Pesquera, va fregar contra el terraple durant una vintena de metres, jo seguia l'escena pel mirall retrovisor, va perdre un parafang contra un pal, va lliscar cap al centre de la carretera i va tornar altre cop a Pesquera, ja sense velocitat, i es va embarrancar contra un munt de grava. No s'havien fet res de greu, evidentment. Jo estava suat de cap a peus, amb una suor freda. Miriam m'estrenya un braç.. No parís, va dir, t'ho prego, no parís. Vaig continuar la cursa, Sant Sebastià era just sota nostre, crec que ningú no havia assistit a l'escena. Després d'haver tallat la línia d'arribada vaig entrar al box aixecat a l'aire lliure, però no vaig baixar. Ha estat intencionat, vaig dir, ho han fet expressament. Miriam estava pal·lídissima, no deia res, semblava petrificada. Vaig a la policia, vaig dir, vull denunciar la feta. T'ho prego, murmura ella. És que no entens que ho han fet a posta, vaig cridar, volien matar-nos. Ella em mirà, tenia un aire trasbalsat i alhora implorant. De l'automòbil, pots ocupar-te'n tu, li vaig dir aleshores, fes redreçar el para-xocs, jo faig dues passes. Vaig baixar tancant amb força la portella, el cotxe no tenia res de greu, hauria pogut ser un malson. Vaig vagarejar per Sant Sebastià, vaig fer un tomb pel passeig marítim, és bonic Sant Sebastià amb aquells blancs edificis liberty, després vaig entrar en un cafè enorme amb les parets de miralls ennegrits, cafès com només n'hi ha a Espanya, que també tenen restaurant, i vaig menjar un plat de peix fregit.

Miriam m'esperava al cotxe, prop de box. S'havia arreglat i refet el maquillatge, 1'ensurt havia passat, els mecànics havien redreçat el para-xocs, la cursa havia acabat, la gent és dispersava. Li vaig preguntar si havíem guanyat. No ho sé, va contestar, no te importància, tornem a

l'hotel. No vaig parar esment en l'hora, devien ser les tres de la tarda. Fins a llavors ningú no parlà, a la frontera ens van fer passar amb un senyal de la mà, quan van veure que es tractava d'un cotxe del rally, erem altre cop a França. I va ser aleshores quan me'n vaig adonar. Me'n vaig adonar per pura casualitat, perquè teniem el sol a l'esquena i el seu reflex sobre l'escultura del capo em molestava com si guspireges en un mirall. També a Tanada, al matí, teniem el sol a l'esquena, però el reflex no em molestava perquè la fusta ja havia absorbit en part el cromatge, el qual havia esdevingut opac. Vaig aturar el cotxe, no tenia necessitat de baixar a comprovar-ho perquè n'estava més que segur. Han canviat l'elefant, vaig dir, aquesta és una estatueta de metall, d'acer o de plata no ho se, però ja no és la mateixa. I després encara vaig pensar una altra cosa, va ser una idea, així, una mica absurda, però la vaig dir: vull saber que hi ha dins. Miriam em va mirar i es va posar paHida. Altre cop estava de color terra com quan va succeir l'accident, i em va semblar que tremolava. T'ho dire aquest vespre, va dir, t'ho prego, el meu marit arriba d'aquí a poques hores, vull anar-me'n. I aleshores jo vaig preguntar: és d'ell de qui tens por, quan et vaig conèixer em vas confessar una cosa, recordes, és d'ell de qui tens por? Ella em va estrenyer la mà, tremolava, anem, em va dir, t'ho suplico, no perdem el temps, vull tornar a l'hotel.

Ens vam estimar amb un amor intens, quasi convuls, com si fos un acte extrem dictat per un impuls de supervivència. Vaig quedar atordit entre els llencpls però no vaig dormir, jeia amb aquella mena d'ensopiment del cos que permet a la ment de vagarejar lliure d'imatge en imatge, i davant els meus ulls desfilaven Albert i el taller Pegase, i després la plaça de Pau i les seves mansardes, i un petit elefant de metall i després la línia d'una carretera i un estimball sobre l'Ocea, Miriam estava dreta a la vora d'aquell estimball, aleshores el comte s'acostava sense fer soroll i li donava una empenta i la precipitava en el buit mentre estrenyia contra el seu pit la seva bossa que no deixava mai. El mecanisme dels meus pensaments va ser més o menys aquest, després Miriam es va llevar i va anar al bany, el meu braç, dret va relliscar cap a terra en recerca de la bosseta, la vaig obrir amb delicadesa i vaig introduir-hi la mà, vaig sentir la culata d'una pistola, sense saber per què la vaig prendre, em vaig llevar ràpidament i em vaig vestir. Vaig mirar el rellotge, tenia tot el temps. Miriam va sortir del bany i va comprendre de seguida, però no va fer objeccions. Li vaig dir que fes les maletes i que m'esperés. No, va dir ella, t'esperaré a la platja, tinc por de quedar-me sola en una habitació. A dos quarts de deu, vaig dir jo. El cotxe deixa-me'l, em va dir ella, és més prudent que tu vagis amb taxi. Vaig baixar a pagar el compte i vaig agafar un taxi. Queia una mica de boira. Em vaig fer deixar pels voltants de l'estació i vaig caminar pels carters, pensava que havia de fer i sabia perfectament que no ho sabia, em semblava ridícul ser allí i esperar un home que només havia vist dues

vegades a la meua vida, per fer que, per amenaçar-lo, per dir-li que jo sabia que volia matar la seva muller? I que si no desistia del seu propòsit... Que hauria fet si hagués reaccionat? Regirava a la butxaca aquella petita pistola que semblava una joguina, sota la marquesina de l'estació hi havia poca gent, l'altaveu va anunciar l'arribada del tren, jo em vaig amagar amb aire indiferent darrera una columna de l'andana, perquè ell em coneixia. Pensava: m'hi encaro ara o el segueixo pel carrer? La meua mà que regirava la pistola estava tola suada, després els passatgers van començar a baixar, un grup d'espanyols alegres, una nurse amb dos nens rossos, una parella de casats de nou, algun turista: poca gent. I finalment els mossos de l'estació, amb escombres i mànegues, van obrir totes les portelles i van començar la neteja. Em van caldre uns segons per a adonar-me que ell no era en aquell tren: quan me'n vaig adonar, de sobte, em va colpir el pànic. No exactament el pànic, però si una gran ansia, vaig travessar de pressa el vestibul de l'estació, vaig agafar un taxi i em vaig fer portar a l'Hotel des Palais, podia anar-hi a peu però tenia pressa per arribar-hi. El Palais era un hotel magnífic, un dels més antics de Biarritz, blanc i majestuós, així i tot lleuger per al seu gran volum. L'encarregat de la recepció va mirar atentament el registre des del principi fins al final i des del final fins al principi, resseguint amb el dit el nom dels clients. No, va dir, aquesta persona no consta entre els nostres hostes. Potser encara ha d'arribar, vaig dir jo, comprovi entre les reserves per favor, haurien de ser un senyor i una senyora. Ell va agafar el registre de les reserves i el va examinar amb la mateixa cura. No senyor, ho sento, però no tenim cap reserva amb aquest nom. Em vaig fer donar el telèfon i vaig trucar a l'Hotel d'Angleterre. La senyora ha sortit poc després de vostè, va dir el porter. N'està segur? Seguríssim, m'ha confiat les claus de l'habitació i se n'ha anat amb cotxe, el mosso ha carregat l'equipatge. Vaig sortir del Palais i em vaig dirigir a peu cap a la platja, és a dues passes. Vaig baixar l'escalinata, vaig caminar lentament damunt la sorra, eren dos quarts de deu, havia baixat la boira i el mar s'havia engrescat, a vegades fa fred, a Biarritz, els vespres d'estiu. Al lloc de la nostra cita hi ha un establiment balneari amb una renglera de gandules. Em vaig asseure en una gandula i vaig posar-me a contemplar el mar. Vaig sentir el campanar de Biarritz que tocava les deu, i després les onze, i després mitjanit. Encara tenia la pistola a la butxaca, vaig estar temptat de llençar-la al mar i després no vaig ser-ne capaç, no se per què.

Sap que una vegada fins i tot vaig posar un anunci a «Le Figaro»? Elefant perdut busca Bugatti del Vint-i-set, Graciós, oi? Però va ser fa molt de temps, ara em sembla ridícul. Ah, però vostè m'ha fet beure massa, Monsieur, ara bé, pel que fa a les copes són una bona companyia. Sap, a vegades, quan s'ha begut una mica, la realitat se simplifica, se salten els buits entre les coses, tot sembla encaixar i diu: hi sóc. Com en els somnis.

Però a vostè per què li interessen les històries d'altri? També vostè deu ser incapaç, d'omplir els buits entre les coses. No en té prou, amb els seus propis somnis?

Extret de *Petits equívocs sense importància* (1986). Traducció de Santiago Albertí y Marta